

Hjälpmedelsinstitutet

2012-10-25

Analysavdelningen
Andreas Richter
Tfn 08-620 18 45
E-post andreas.richter@hi.se

Hjälpmedelsinstitutets referensgrupp hörsel

Deltagare: Agneta Andersson SPAF, Pennie Hertzman SvAF (PH), Nancy Böling YSDH (NB), Andreas Stjärnström HRF (AS), Pia Uhlin SAS (PU, sen p.g.a. tågförseining), Björn Israelsson STAF (BI, sen p.g.a. tågförseining), Ulrika Brändström HI, Andreas Richter HI (AR)

Mötet öppnas - presentation av deltagare

Nancy är ny i gruppen och representerar YSDH som Yvones efterträdare. Nancy jobbar på Arbetsförmedlingen, Avdelningen Rehabilitering till Arbete, Hörselenheten. Agneta är sekreterare i SPAF:s styrelse, jobbar bl.a. med Wibelfonden och SPSM:s Hörselboken, som finns bl.a. på webben. Ulrika är audionom i grunden och har haft olika roller på HI. Är nu chef för HI:s utbildningsavdelning. Pennie är med i SvAF:s styrelse sedan ett år, är på Hörsel- och Balanskliniken, Vuxenrehab, i Stockholm. Andreas S är ombudsman på HRF, och jobbar nästan uteslutande med vårdfrågor och i viss mån forskningsfrågor (i HRF:s forskningsfond). Andreas R är utredare och projektledare på HI:s analysavdelning.

Andreas R för minnesanteckningar och Nancy justerar protokollet.

Uppföljning av minnesanteckningar

Korrigerig sidan 2: HRF har fått pris från Svenska Akustiska Sällskapet, inte Svenska Audiologiska Sällskapet.

FunkA-utredningens tilläggsuppdrag

FunkA-utredningens uppdrag är smalt och har i uppdrag att se över en förordning som Arbetsförmedlingen jobbar utifrån. Utredningens betänkande kom i våras och där föreslogs bl.a. förändring av stödsystem. Utredningen tittade däremot inte på hjälpmedel, vilket man dock gör i ett tilläggsuppdrag som ska avrapporteras

Tilläggsuppdraget pågår och förslaget ska läggas fram den 28 december.

Andreas S träffade utredningen genom Lika Unika i mitten av oktober.

HRF tycker att det är angeläget att den myndighet som har ansvar för arbetshjälpmedel måste ha rätt kompetens. HRF anser att Arbetsförmedlingen idag har sådan kompetens medan Försäkringskassan saknar den.

Även gamla förordningar bör enligt HRF skrivas om, t.ex. förutsätts att personer med som bedömts ha nedsatt arbetsförmåga anses ha det oavsett vilket stöd som ges. Andreas S ger exemplet personer som utan stöd inte kan jobba men med stöd och teknik kan ha full arbetsförmåga. Det finns också problematik kring ansvarsgränser mellan myndigheter, t.ex. hjälper vissa landsting till i processen att söka arbetshjälpmedel medan andra lägger ansvaret på individen.

Andreas S har uppfattningen att arbetshjälpmedel som fås via Försäkringskassan ofta kommer från enstaka leverantörer, p.g.a. att det finns relationer mellan de firmor som gör anpassningarna och tillverkarna/leverantörerna av hjälpmedel.

Nancy kommenterar att Arbetsförmedlingen välkomnar att ta emot hela uppdraget (enligt utredningens publicerade betänkande). Kollegorna inom hörsel- syn och döv är också duktiga på att lyfta fram hjälpmedel utifrån behov, och inte präglad av kontakter med leverantörer m.fl. ”Det är inte pengarna som styr”. Arbetsförmedlingen är bra på hjälpmedlen, men det finns andra brister, bl.a. lång handläggningstid hos arbetsförmedlarna som tar besluten efter det att Arbetsförmedlingens specialister utrett, bedömt och rekommenderat.

Nancy stöter ofta på frågan att AF inte kan gå in med lönebidrag till en person som redan är anställd, vilket FunkA-utredningen föreslår att de ska kunna. Med förslaget kan man fortsätta en anställning och ändå få stöd vilket ger möjlighet till mer dynamiskt stöd.

Det diskuteras att det förekommer skillnader i bedömningar av vad som ska vara arbets-hjälpmedel. Pennie har snappat upp att det vid införandet av auktoriserade audionmottagningar i Stockholm har förekommit ansökningar om hörapparater som arbetshjälpmedel. Andreas S nämner att det borde finnas bra möjligheter att få information om arbets-hjälpmedel från auktoriserade mottagningar eftersom det finns ekonomiska incitament för dem.

Tolktjänstutredningen

La sitt förslag för ett år sedan ungefär, men ingen proposition har kommit från regeringen. Betänkandet skickades inte ens ut på remiss. HRF trycker på och anser att förslagen är åt rätt håll. Ryktet är att regeringen bromsar för att de inte vill skapa nya myndigheter.

Andreas R har hört ryktet att problemet är bl.a. att myndigheter enligt förslaget skulle få kostnadsansvar för tolkar men inte ha kontroll över kostnaderna.

Rapporter från fältet

T.ex. Vårdvalsreformer, Utredningar

Förslag på förändring av Medicintekniska regelverket

EU-kommissionen föreslår att medicintekniska direktiven ska göras om till EU-förordning, och förslaget har skickats på remiss till bl.a. HI och HRF. Varken Andreas R eller Andreas S har satt sig in i alla detaljer i förslaget. Direktiv tillämpas genom lagstiftning i respektive medlemsland i EU medan EU-förordning gäller som lag i varje land. Att

göra om medicintekniska direktiven till förordning kan därför minska skillnader i tillämpning i medlemsstaterna.

Gruppen diskuterar bl.a. att det medicintekniska regelverket rör säkerhet snarare än funktion/kvalitet, att förslaget innebär en central databas för alla medicintekniska produkter m.m.

HRF, Andreas S

HRF anordnade forskningskonferens i samband med kongressen i slutet av maj. Bra utvärderingar, stor uppslutning med över 500 personer. Konferensen filmades och finns på UR:s ”play”-sida.

HRF:s hörseltest per telefon finns nu även som app, ”Hörseltestaren”.

Hörselskadades dag har anordnades den 20 oktober. Dagen är mycket viktig för lokalföreningarna.

Remisser som HRF svarat på:

- Boverket har tagit fram förslag på nya byggregler. HRF har svarat på remissen. HRF har tidigare krävt att ljudmiljöer måste vara bra.
- FunkA-utredningens betänkande. Inte lika intressant för HRF som utredningens tilläggsuppdrag.

Intern rotation på HRF-kansliet p.g.a. föräldraboom. Andreas planerar att själv gå på föräldraledighet våren 2013.

Projekt och aktiviteter

- Hörselinstruktörer, drivs tillsammans med FSDB och SRF. Går ut på att ta fram ett utbildningspaket för syn- och hörselinstruktörer. Ett sätt att spara pengar kan vara att samma person utför dessa uppgifter till de olika grupperna. Bertil Sköld är projektledare och FSDB är formell projektägare.
- HRF och HI samlar tillsammans in statistik, för tredje året i rad. Resultaten presenteras på HI:s webbplats. 2011 års statistik finn på www.hi.se/sv-se/Nyheter/Nyhetsarkiv/Antalet-forskrivna-horapparater-fortsatter-att-oka/
- Både HRF och HI är med och finansierar ett projekt som Hörselbron gör. Syftet är att studera vad en person är villig att betala för ”rätt” hörapparat. Det görs genom ett dubbelblint test där personen får testa både en fritt val-apparat och en upphandlad apparat under några veckor och sedan får säga vilken de föredrar. Efter valet får patienten veta vilken apparat som var vilken och ges möjlighet att göra ett nytt val, givet att apparaterna också kostar olika mycket.

SvAF, Pennie

Audionomdagarna anordnas i Luleå 22-24 maj 2013.

Audionomföreningen berörs mycket av reformerna med fritt val av hjälpmedel och fritt vårdval. Föreningen ska representera alla audionomer och det är viss oro på grund av medlemmarnas olika intressen. Det är många engagerade och men det kan behövas fler som orkar ta tag i frågor, rapportera till styrelsen och försöka påverka.

Styrelsen har god representation från olika håll, privat och offentligt driven vård. Det finns oenighet i styrelsen men man arbetar med att enas kring en gemensam grund.

Pennie upplever att det som förenar hela audionomkåren och det man behöver samla sig kring är etiska frågor om audionomers ansvar.

Styrelsen hoppas att tidningen Audionomen rapporterar mer och lyfter fler ställningstaganden.

Medlemsantalet i SvAF är sjunkande.

Diskussion

Den privata sidan syns och hörs mer och tycks ha en starkare drivkraft i den ekonomiska vinningen. De som arbetar offentligt driven vård har inte lika stark drivkraft eftersom det inte berör dem personligen lika starkt.

Finns det lagstiftning som anger att endast audionomer får prova ut hörapparater eller finns det utrymme för t.ex. Specsavers att erbjuda hörapparater utan audiomens spetskompetens? Hörapparatutprovning verkar kunna utföras av vem som helst. Den europeiska standarden om utförande av hörapparatutprovning skulle kunna stärka kraven, men än så länge tillämpas den bara för offentligt driven hörselvård. Pennie tror att frågan kan ena audionomföreningen, eftersom det ligger i hela kårens intresse att bevaka den. Andreas S tog upp frågeställningen med Fritt val-utredningen när den pågick, och fick då motfrågan om det är ett problem. Det verkade det inte vara då, men risken finns att det börjar växa fram en marknad för okvalificerad hörapparatutprovning.

I Stockholms krav på auktoriserade audionommottagningar krävs att det ska finnas audionom i företaget.

Nancy undrar om det börjar bli brist på audionomer på Hörselrehab Rosenlund i Stockholm. Pennie bekräftar men berättar också att det ännu inte fått effekter på löneläget för audionomer i landstingsdriven vård. En annan effekt är att väntetiden för den ”utökade rehabiliteringen” är flera månader lång medan ”primär” rehabilitering inte har några egentliga väntetider. Socialstyrelsens kartläggning från våren 2012 visar bl.a. att vissa landsting inte kunde redovisa sina väntetider för hörselrehabilitering.

Svenskt Audiologiskt Sällskap, Pia

Ordinarie styrelse har inte förändrats. Svensk ototeknisk förening har upphört som förening. Helene Hjertman är för närvarande suppleant för Jonas Brännström. Styrelsens fokus är framför allt audiologisk dag.

Audiologisk dag anordnas den 7 november i Göteborg på Radisson, 3 min från centralstationen. Tio utställare kommer finnas på plats.

Arbetsförmedlingen, Pia

Aktuellt på Arbetsförmedlingen är bland annat att:

- man har tydliggjort AF:s roll gentemot hälso- och sjukvård. T.ex. gör AF inte längre hörselmätningar eftersom det är hälso- och sjukvårdens ansvar.
- Man har lämnat remissvar på FunkA-utredningens betänkande.

I senaste Auris står det att HRF och någon mer ska se över hur man ska erbjuda nyanlända personer hörselvård. Frågan dyker ibland upp på AF och en orsak till problem verkar vara att funktionsnedsättningar inte identifieras. Andreas S känner till problemet men det är inte helt enkelt: man kan inte tvinga personer att söka vård. Hörseln är samtidigt central för att t.ex. lära in nya språk samtidigt som andra faktorer kan påverka förmågan för omvärlden att upptäcka hörselnedsättningen. På HRF är det Hanna Sejlitz som äger frågan.

STAF, Björn

STAF:s webbsida är uppdaterad och något mer informativ än sist.

Även STAF har engagerat sig i remissförfarandet kring Fritt val och Byggreglerna. Remissvaren finns på STAF:s webbplats.

Björns personliga reflektion är att STAF inte är lika välmående som den en gång var. Mer resurser finns idag hos industrin än hos landstingen.

Det finns ingen formell akademisk utbildning av tekniska audiologer. De som utbildats har utbildning från teknisk högskola/universitet som har kompletterats med audiologi genom yrket. I andra länder, t.ex. Oldenburg i Tyskland, finns en utbildning för tekniska audiologer.

VGR, Björn

Björn, som är verksam i Västra Götalandsregionen, ser att utvecklingen i Stockholm har lett till att tekniska audiologer söker sig till andra yrken. I VGR finns inte motsvarande trend. Nyrekryteringen är dock obefintlig vilket på sikt riskerar urholka den tekniska audiologin även i VGR. Å andra sidan kan en förklaring till att tekniska audiologin är på nedgående kan vara att audionomer idag har högre akademisk kompetens än tidigare och att behovet av tekniker då minskar.

I VGR:s hörsel- och dövverksamhet är det stort fokus på produktion, att möta behovet av hörapparatutprovningar. Moroten är ”kömiljarden”, och prognosen är god för att VGR ska klara sitt mål. Utvecklingen är i VGR snarare den motsatta än i Stockholm eftersom regionen övertagit verksamhet som tidigare varit upphandlad.

Upphandlingen av hörapparater har överprövats. Regionen har överklagat överprövningen och upphandlingen är låst tills överprövningen är klar. Under tiden köper regionen hörapparaten enligt leverantörernas prislister. Leverantörer säljer apparater till dagspris och konkurrerar på så sätt, och audionomer i regionen verkar nöjda med det eftersom sortimentet inte är lika låst som när upphandlingsavtalen löper. Andreas S har sett domen i upphandlingen och tycker det är synd att konkurrenspräglad dialog inte ska användas.

SPAF, Agneta

Har ny webbsida på www.spaf.nu. Där kan man bl.a. anmäla sig till konferenser m.m. Delar av styrelsen är ny sedan i våras.

Föreningen har konferens den 17-19 april 2013.

Carin Norman administrerar nyhetsbrevet "Hör-net" via e-post.

Påbyggnadsutbildning till hörselpedagog finns vid Göteborgs universitet.

Anna Persson (ordförande) har översatt ett häfte/bok från Cochlear: "Höra, lära, lyssna"

YSDH, Nancy

Styrelsen tar gärna emot idéer från referensgruppsmötet, t.ex. punkter som är angelägna för styrelsen att ta tag i.

Fortbildningsdagarna för socionomer är särskilt viktiga, eftersom det inte finns särskilda utbildningar för socionomer inom hörselområdet.

Nästa års fortbildningsdagar är den 2-4 oktober i Uppsala.

Vårdvalsreformer

Andreas S sammanfattar vilka reformer som är på gång. Det fanns en bra artikel i Dagens Samhälle för några veckor sen om vilka landsting som infört vårdval.

Östergötland ser över hur hörselvården ska organiseras. Andreas S tror att beslutet som kan komma beror nog mer på ideologi än på pragmatik och vad som är bäst för brukaren.

Jönköping ser också över hur hörselvården ska drivas och förändringar kan komma att genomföras nästa höst.

Uppsala har fritt vårdval för hörsel men håller på att genomföra fritt val av hjälpmedel. Andreas R har uppfattat att det fria valet för hörsel införs under 2013.

Alternativ telefoni - lägesrapport

Sju försökslandsting har i projekt testat förskrivning av konsumentteknik som hjälpmedel för alternativ telefoni (oftast text- och bildtelefoni). Målgrupperna är personer med grav hörselnedsättning, dövblindhet, talskada/språkstörning och döva personer. Projekten av-

slutades 1 oktober och slutrapporter har inkommit till HI. De kommer att läggas upp på HI webbsida för projektet: www.hi.se/alternativtelefoni.

AS är med i referensgruppen i projektet och har där framfört just den synpunkten att landstingen måste ta ansvar för att i rehabiliteringen se till att personer kan använda konsumentteknik i sin vardag. AR menar att samtliga projektlandsting uppmärksammat att man måste erbjuda stöd i användning av vardaglig teknik som underlättar. Den stora utmaningen för landstingen är att hitta en gräns för vem som får vilken hjälp - ska man t.ex. lära ut grundläggande datorhantering?

Agneta tipsar om appen Big Words, som är bra att ta till om man vill förmedla budskap till hörande personer.

Den 13-14 november anordnar HI-projektet konferens för att sprida projektresultat samt annan relevant information för professionella som jobbar med målgrupperna.

Annat aktuellt från HI

SKL, HI och Inera har ansökt om ett regeringsuppdrag med inriktning på konsumentteknik.

Syftet är bl.a. att samla information om hjälpmedel i form av medicintekniska produkter och konsumentteknik på www.1177.se. Bl.a. är tanken att de hjälpmedel som nu finns i Hinfo ska presenteras på 1177.

Vårdguiden och 1177 går ihop vid årsskiftet från årsskiftet.

Andreas R berättar att HI:s Alternativ telefoni-uppdrag fått indikationer att regeringen vill ha utrett om det är möjligt att förskriva konsumentteknik. Andreas R:s uppfattning är att det inte finns något egentligt hinder för förskrivning av konsumentteknik, men däremot kan det finnas risker för landsting och kommuner att förskriva.

Hinfo faktamallar hörsel

Andreas R visar ett utkast. Bifogas minnesanteckningarna.

Projektet vägar till arbete

Har ett år kvar. Projektet har brett fokus på ungdomar med funktionsnedsättning i skolan och i övergången till arbetslivet. Kontaktperson på HI är Anita Boman. Information om projektet finns på www.hi.se/sv-se/Arbetsomraden/Projekt/Vagar-till-arbete/

HI:s Hörselchefskonferens 21-22 november

Program finns på konferensens webb, <http://www.hi.se/sv-se/Arbetsomraden/Utbildning/Kalender/Konferens-for-chefer-inom-horselvarden/>.

Nästa möte

Tisdag den 23 april, 10-16 på HI i Sundbyberg.

Övriga frågor

Agneta berättar om Wibelfonden: har funnits sedan 70-talet och har riktats till vuxna personer. Nu förändras riktlinjerna så att det även går att få medel för arbete med barn. Riktar sig primärt till logopedier, hörselpedagoger och audionomer som jobbar med vuxna kring tal och språk, t.ex. teckenutbildningar, studiebesök m.m.

Fortsatt arbete för referensgruppen: det är rimligt och lagom med 2 ggr per år.